

ปัญหากฎหมายการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ในกรณีที่มีการโอนดาวเทียม ในวงโคจร*

Legal Problem on Registration of Space Objects in Case of the In-Orbit Satellite Transfer

โทลีตา พิษผักหวาน
Tosita Phuechpakwarn

นักศึกษานิติศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง พระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
LL.M Candidate

Faculty of Law, Thammasat University, 2 Phrachan Road, Phra Nakhon, Bangkok 10200

Corresponding author Email: tositap@gmail.com

(Received: May 12, 2021; Revised: June 28, 2021; Accepted: July 6, 2021)

บทคัดย่อ

การดำเนินกิจกรรมอวกาศ ไม่เพียงแต่รัฐเท่านั้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมอวกาศได้ แต่เอกชนและองค์การระหว่างประเทศก็สามารถดำเนินกิจกรรมอวกาศได้เช่นกัน ซึ่งได้ถูกรับรองไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 จึงทำให้จำนวนของผู้ประกอบการกิจกรรมอวกาศเพิ่มมากขึ้น และความต้องการใช้บริการกิจกรรมอวกาศโดยเฉพาะดาวเทียมเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมอวกาศเป็นไปในเชิงพาณิชย์และมีความซับซ้อนมากขึ้น จะเห็นได้จากการซื้อขาย หรือเช่าดาวเทียมในขณะที่ปฏิบัติการอยู่ในวงโคจร ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายระหว่างรัฐด้วยกัน หรือระหว่างรัฐกับเอกชนของรัฐอื่นหรือองค์การระหว่างประเทศก็ตาม ซึ่งยังไม่มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจรไว้โดยเฉพาะ จากกรณีที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของหลักกฎหมายระหว่างประเทศหลายประการ แต่ในบทความนี้ผู้เขียนมุ่งที่จะศึกษาเฉพาะกรณีปัญหาของหลักกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนวัตถุอวกาศเท่านั้น อีกทั้ง ผู้เขียนจะนำเสนอถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาหลักกฎหมายที่เกิดขึ้นด้วย ทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับรัฐ

คำสำคัญ : กิจกรรมอวกาศ, การโอนดาวเทียมในวงโคจร, การจดทะเบียนวัตถุอวกาศ

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหากฎหมายการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ความรับผิดชอบของรัฐ และความรับผิดของรัฐ อันเนื่องมาจากการโอนดาวเทียมในวงโคจร” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The state is not the only the sector carrying out the space activities, but also the private sector and the international organizations which can also carry out the space activities as the provision of the Outer Space Treaty in 1967 has ensured the space activities operated by the private sector and international organizations. Due to the capability of the operators who perform the space activities and the rapid development of technology making make the high demand of using the space activity services, especially satellites, plus make the operation of the space activities more commercial and complex regarding to the trading or the renting satellites while operating in the orbit. Although, there are such transfers of satellites whether by purchasing or by leasing between the states or the state and the private sector of the other state or the international organization but there is no specific law respecting the foresaid transactions. From the arisen case, it can be assumed that there are several loopholes in the international law principles. Nevertheless, in this article the author only addresses the problems of the legal principle on the registration of space objects. In addition, the author will recommend the solutions concerning the legal problems in both the international level and the state level.

Keyword: Space activities, Transfer of a satellite, Registration of Space Objects

บทนำ

การดำเนินกิจกรรมอวกาศในปัจจุบันนี้มีพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างมาก และไม่เพียงแต่รัฐเท่านั้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมอวกาศได้ แต่เอกชนและองค์การระหว่างประเทศสามารถดำเนินกิจกรรมอวกาศได้เช่นกัน จึงทำให้มีจำนวนของผู้ประกอบการกิจกรรมอวกาศและจำนวนของวัตถุอวกาศในวงโคจรเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะดาวเทียม อีกทั้งความต้องการในการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอวกาศก็เพิ่มขึ้น เช่น ด้านโทรทัศน์ ด้านโทรคมนาคม เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแต่ต้องอาศัยการดำเนินกิจกรรมอวกาศทั้งสิ้น เมื่อความต้องการในการใช้บริการจากการดำเนินกิจกรรมอวกาศของดาวเทียมของรัฐต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้การดำเนินกิจกรรมอวกาศเป็นไปในเชิงพาณิชย์ จะเห็นได้จากกรณีที่มีการซื้อขาย หรือเช่าดาวเทียมที่ได้มีการส่งเข้าสู่วงโคจร หรืออยู่ในวงโคจรแล้ว¹ กรณีที่มีการโอนดาวเทียมเกิดขึ้นในหลายกรณี เช่น ในปี ค.ศ. 1997 มีการโอนดาวเทียม Asiasat-1, Asiasat-2, APSTAR-I (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ZX-5E) และ APSTAR-IA (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ZX-5D) รัฐผู้ส่งดาวเทียมเหล่านี้ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักรซึ่งได้แจ้งจดทะเบียนดาวเทียมเหล่านั้นต่อสหประชาชาติ สหราชอาณาจักรจึงเป็นรัฐจดทะเบียน ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 อานาจอธิปไตยในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงได้ถูกโอนไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ย่อมทำให้ดาวเทียมที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของฮ่องกงถูกโอนไปด้วย ซึ่งสหราชอาณาจักรได้มีการแจ้งข้อมูลดังกล่าวและได้แจ้งขอยกเลิกการเป็นรัฐที่จดทะเบียน และสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นรัฐผู้รับโอนและรัฐผู้ส่ง ก็ได้แจ้งจดทะเบียนดาวเทียมเหล่านั้นต่อสหประชาชาติด้วย² เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการโอนดาวเทียมมีความเกี่ยวข้องกับหลายรัฐ ไม่ว่าจะเป็นรัฐผู้โอนกับรัฐผู้รับโอนก็ตาม นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับกรณีการโอนดาวเทียมที่มีรัฐผู้ส่งหลายรัฐ จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่ารัฐผู้ส่งใดเป็นรัฐจดทะเบียน อันจะมีความเกี่ยวข้องกับเขตอำนาจและการควบคุมนอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับกรรมสิทธิ์ของดาวเทียมอีกด้วย ซึ่งกรณีส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น การโอนดาวเทียมมักจะเป็นรัฐจดทะเบียนที่ทำการโอนดาวเทียมในวงโคจร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีการพัฒนาไปแล้ว แต่ในกฎหมายอวกาศยังไม่มีกฎหมายฉบับใดกำหนดเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจรไว้เป็นการเฉพาะ³ หรือได้มีการกล่าวถึงในข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติฉบับต่าง ๆ หรือข้อเสนอแนะของสหประชาชาติก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีมติชัดเจนเพียงพอที่จะนำมาปรับใช้หรือสามารถแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และจากการที่ผู้เขียนได้ศึกษากรณีดังกล่าวโดยพิจารณาตามหลักกฎหมายอวกาศในปัจจุบัน ทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของหลักกฎหมายหลายประการ แต่ในบทความนี้ผู้เขียนจะพิจารณาเฉพาะในส่วนของหลักกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนวัตถุอวกาศเท่านั้น ในการจดทะเบียนวัตถุอวกาศจะมีความสัมพันธ์กับรัฐผู้ส่ง กล่าวคือ

¹Louis de Gouyon Matignon, "In-orbit Transfer of Ownership," [online] Available from : <http://www.spacelegalissues.com/in-orbit-transfer-of-ownership/>. [15 August 2019]

²Upasana Dasgupta, "Reconciling State practice of in orbit satellite transfer with the law of liability and registration in outer space," [online] Available from : http://www.mcgill.ca/iasl/files/iasl/5b_upasana_dasgupta_-_liability_and_registration.pptx. [9 September 2020]

³Louis de Gouyon Matignon, "Space Legal Issues concerning Second-hand Satellite market," [online] Available from : <http://www.spacelegalissues.com/space-legal-issues-concerning-second-hand-satellite-market>. [21 October 2019]

ทั้งการจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจดทะเบียนวัตถุที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศ ค.ศ. 1975 (อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975)⁴ และภายใต้ข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 1721B (XVI) ว่าด้วยความร่วมมือในการใช้อวกาศโดยสันติ (ข้อมติที่ 1721B (XVI))⁵ ได้กำหนดให้การจดทะเบียนวัตถุอวกาศนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐผู้ส่งจะต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอวกาศนั้นต่อสหประชาชาติ และเมื่อได้จดทะเบียนวัตถุอวกาศจะทำให้รัฐจดทะเบียน มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศ ดังที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยหลักเกณฑ์การดำเนินกิจการของรัฐในการสำรวจและการใช้อวกาศภายนอก รวมทั้งดวงจันทร์และเทหวัตถุในท้องฟ้าอื่น ๆ ค.ศ. 1967 (สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967)⁶ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตประการหนึ่งของความเป็นรัฐผู้ส่ง กล่าวคือ สถานะของรัฐผู้ส่งจะคงอยู่ตลอดไปแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานะไปภายหลังจากที่มีการจดทะเบียนแล้วก็ตาม⁷ ดังนั้น หากมีการโอนดาวเทียมไปยังรัฐอื่น หรือเอกชนของรัฐอื่น หรือแม้กระทั่งโอนไปยังองค์การระหว่างประเทศก็ตาม สถานะของการจดทะเบียนก็หาได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยไม่ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น กรณีการโอนดาวเทียมในวงโคจร ไม่ว่าจะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียม หรือการโอนการปฏิบัติการก็ตาม หากเป็นกรณีที่โอนไปยังรัฐผู้ส่งด้วยตนเอง ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีประเด็นปัญหาทางกฎหมาย เนื่องจากรัฐผู้ส่งสามารถจดทะเบียนดาวเทียมนั้นได้อยู่แล้ว และถือเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียมตามกฎหมาย แต่ในทางกลับกันหากเป็นการโอนไปยังรัฐอื่น หรือเอกชนของรัฐอื่น หรือองค์การระหว่างประเทศที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่งด้วยแล้ว ย่อมมีประเด็นทางกฎหมายที่ต้องพิจารณา การที่รัฐผู้รับโอนดาวเทียมไปแล้วนั้น จะเป็นรัฐที่มีการควบคุมและปฏิบัติเหนือดาวเทียมที่ได้รับโอนไปตามความเป็นจริง แต่ไม่ถือว่ารัฐดังกล่าวเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมตามกฎหมาย เนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายที่กำหนดไว้ ทำให้รัฐผู้รับโอนไม่สามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศได้ แม้ว่าในความเป็นจริง รัฐผู้รับโอน จะเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมดาวเทียม นั้นก็ตาม ซึ่งกรณีนี้ส่งผลในทางปฏิบัติ กรณีที่รัฐอื่น ๆ จะตรวจสอบการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ข้อมูลย่อมไม่ตรงตามความเป็นจริง ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะพิจารณาถึงหลักกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ โดยจะกล่าวถึงความจำเป็นรัฐผู้ส่ง ความเป็นรัฐจดทะเบียน การจดทะเบียนวัตถุอวกาศ โดยจะพิจารณา

⁴ Article 2, Convention on Registration of objects Launched into Outer Space “1. When a space object is launched into Earth orbit or beyond, the launching State shall register the space object by means of an entry in an appropriate registry which it shall maintain. Each launching State shall inform the Secretary-General of the United Nations of the establishment of such a registry”

⁵ UN General Assembly Resolution 1721B (XVI) “1. Calls upon State launching objects into orbit or beyond to furnish informational promptly to the Committee on the Peaceful Uses of Outer Space, through the Secretary-General, for the registration of launchings;”

⁶ Article 8, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies “A State Party to the Treaty on whose registry an object launched into outer space is carried shall retain jurisdiction and control over such object, and over any personnel thereof, while in outer space or on a celestial body. Ownership of objects launched into outer space, including objects landed or constructed on a celestial body, and of their component parts, is not affected by their presence in outer space or on a celestial body or by their return to the Earth. Such objects or component parts found beyond the limits of the State Party to the Treaty on whose registry they are carried shall be returned to that State Party, which shall, upon request, furnish identifying data prior to their return.”

⁷ Michael Gerhard, “Transfer of Operation and Control with Respect to Space Objects – Problems of Responsibility and Liability of States,” ZLW 4 (2002): 575.

ภายใต้อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 และภายใต้ข้อมติที่ 1721B (XVI) และจะพิจารณาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นของหลักการจดทะเบียนวัตถุอวกาศจากการโอนดาวเทียมในวงโคจร อีกทั้ง ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับรัฐด้วย

1. ความเป็น “รัฐผู้ส่ง”

กฎหมายอวกาศได้กำหนดคำนิยาม “รัฐผู้ส่ง” ไว้ในกฎหมายสองฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบระหว่างประเทศต่อความเสียหายอันเนื่องมาจากวัตถุอวกาศ ค.ศ. 1972 (อนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972)⁸ และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975⁹ โดยอนุสัญญาได้กำหนดความหมายไว้เหมือนกัน “รัฐผู้ส่ง” หมายความว่า รัฐซึ่งได้ส่งหรือจัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศ หรือรัฐซึ่งเป็นเจ้าของดินแดนหรืออำนาจควบคุมในการส่งวัตถุอวกาศ¹⁰ และในข้อ 7 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ได้กำหนดลักษณะของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศไว้ด้วย¹¹ แม้ว่าในบทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่ได้กำหนดไว้โดยตรงว่า รัฐที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศ คือ รัฐผู้ส่งก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของรัฐตามข้อ 7 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับรัฐผู้ส่งที่นิยามไว้ในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975

จากคำนิยามของรัฐผู้ส่งที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แม้ว่าในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 จะกำหนดความหมายไว้เหมือนกันก็ตาม แต่การปรับใช้คำว่ารัฐผู้ส่งในอนุสัญญาแต่ละฉบับนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ รัฐผู้ส่งในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและปกป้องรัฐที่ได้รับความเสียหายจากวัตถุอวกาศ อีกทั้งเป็นอนุสัญญาที่กำหนดหลักกฎหมายและกระบวนการรับผิดชอบต่อความเสียหาย โดยเฉพาะมาตรการในการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น¹² ซึ่งรัฐผู้ส่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดรัฐที่จะต้องรับผิด¹³ หากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศซึ่งมีรัฐผู้ส่งมากกว่าหนึ่งรัฐ

⁸ Article 1 (c), Convention on International Liability for Damage caused by Space Object 1972 “The term “launching State” means: (i) A State which launches or procures the launching of a space object; (ii) A State from whose territory or facility a space object is launched”

⁹ Article 1 (a), Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space 1975 “The term “launching State means: (i) A State which launches or procures the launching of a space object; (ii) A State from whose territory or facility a space object is launched”

¹⁰ จตุรงค์ ธีระวัฒน์, กฎหมายอวกาศหลักทั่วไปและปัญหาในทางปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 86.

¹¹ Article 7, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies “Each State Party to the Treaty that launches or procures the launching of an object into outer space, including the Moon and other celestial bodies, and each State Party from whose territory or facility or facility an object is launched, is internationally liable for damage to another to another State Party to the Treaty or to its natural or juridical persons by such object or its component parts on the Earth, in air space or in outer space, including the Moon and other celestial bodies”

¹² Preamble, Convention on International Liability for Damage caused by Space Object 1972 “...Recognizing the need to elaborate effective international rules and procedures concerning liability for damage caused by space objects and to ensure, in particular, the prompt payment under the terms of this Convention of a full and equitable measure of compensation to victims of such damage...”

¹³ Hobe, Schmidt-Tedd and Schrogl, *Cologne Commentary on Space Law volume II* (Luxembourg: Wolters Kluwer Deutschland, 2013), p. 114.

รัฐที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถเรียกให้รัฐที่เป็นรัฐผู้ส่งรัฐใดก็ได้ ให้รับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้¹⁴ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดสัดส่วนของความรับผิดแต่ละรัฐไว้¹⁵ แต่รัฐผู้ส่งทั้งหลายจะต้องร่วมกันและแยกกัน (jointly and severally) รับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น¹⁶ ซึ่งจะแตกต่างจากรัฐผู้ส่งภายใต้อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นอนุสัญญาเกี่ยวกับการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ แม้ว่าวัตถุอวกาศหนึ่งจะมีรัฐผู้ส่งเกี่ยวข้องหลายรัฐ แต่ในการจดทะเบียนวัตถุอวกาศกฎหมายกำหนดให้รัฐผู้ส่งเพียงรัฐเดียวเท่านั้นที่จะจดทะเบียนวัตถุอวกาศได้ โดยรัฐผู้ส่งทั้งหลายจะต้องร่วมกันตกลงว่าจะให้รัฐผู้ส่งใดเป็นรัฐที่จะจดทะเบียนวัตถุอวกาศ¹⁷ ซึ่งการจดทะเบียนวัตถุอวกาศจะเป็นการแสดงเขตอำนาจของรัฐ รัฐผู้ส่งที่จดทะเบียนจะกลายเป็นรัฐจดทะเบียน ซึ่งจะเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศที่ได้จดทะเบียน โดยเขตอำนาจของรัฐเหนือวัตถุอวกาศนั้นจะมีเพียงรัฐเดียวเท่านั้น¹⁸

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ได้ให้คำนิยามของรัฐผู้ส่งเอาไว้ก็ตาม แต่ไม่ได้กำหนดความแตกต่างของรัฐผู้ส่งแต่ละลักษณะเอาไว้ ทำให้การพิจารณา ลักษณะของรัฐผู้ส่งแต่ละประเภทในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากว่ารัฐใดจะเข้าหลักเกณฑ์ของรัฐผู้ส่ง และยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินกิจกรรมอวกาศได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตและมีการพัฒนาไปมาก ซึ่งมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น¹⁹ และมีประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับรัฐซึ่งจัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศไม่ได้กำหนดลักษณะหรือขยายความให้เกิดความชัดเจนจึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการปรับใช้ในทางปฏิบัติ เช่น ข้อตกลงการเตรียมการระหว่างหุ้นส่วนผู้ประกอบการ (partner-entrepreneurs) เป็นการดำเนินกิจกรรมอวกาศภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลยูเครนเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในการให้บริการส่งวัตถุอวกาศในเชิงธุรกิจ²⁰ เป็นต้น จากตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่า เอกชนก็สามารถดำเนินการส่งวัตถุอวกาศได้เช่นกัน หากว่ารัฐได้มอบอำนาจให้กับผู้รับเหมารายย่อยซึ่งเป็นเอกชนดำเนินการส่งวัตถุอวกาศนั้น ดังนั้นจะถือได้หรือไม่ว่ารัฐซึ่งเอกชนดังกล่าวอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐ เป็นรัฐที่จัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศ²¹ อันจะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของความเป็นรัฐผู้ส่ง

สำหรับการกำหนดความเป็นรัฐผู้ส่ง กฎหมายอวกาศได้กำหนดให้รัฐผู้ส่ง มีพันธกรณีตามกฎหมายสองประการ ได้แก่

¹⁴ Tanja Masson-Zwaan and Mahulena Hofmann, *Introduction to Space Law*, 4th ed. (Netherlands Kluwer Law International, 2019), p. 27.

¹⁵ Hobe, Schmidt-Tedd and Schrogl, *Cologne Commentary on Space Law volume II*, p. 108.

¹⁶ Article 5, Convention on International Liability for Damage caused by Space Object 1972 “1. Whenever two or more State jointly launch a space object, they shall be jointly and severally liable for any damage caused.”

¹⁷ Article 2, Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space 1975, supra note 4.

¹⁸ จตุรงค์ ธีระวัฒน์, *กฎหมายอวกาศหลักทั่วไปและปัญหาในทางปฏิบัติ*, หน้า 125.

¹⁹ Francis Lyall and Paul B. Larsen, *Space Law A Treatise* (England: Ashgate publishing Limited, 2009), p. 95.

²⁰ Agreement between in the Government of the United States of America and the Government of Ukraine regarding International Trade in Commercial Launch Services 1995.

²¹ Francis Lyall and Paul B. Larsen, *Space Law A Treatise*, p. 95.

ประการแรก รัฐผู้ส่งจะต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศ สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ได้กำหนดให้รัฐผู้ส่งจะต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศ²² และอนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972 ได้กำหนดเช่นเดียวกันว่า รัฐผู้ส่งจะต้องรับผิดชอบอย่างเด็ดขาดในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากวัตถุอวกาศบนพื้นโลกหรือเกิดขึ้นกับอากาศยานในขณะที่อยู่ในระหว่างบิน²³

ประการที่สอง รัฐผู้ส่งจะต้องจดทะเบียนวัตถุอวกาศ กล่าวคือ เมื่อได้ส่งวัตถุอวกาศเข้าสู่วงโคจรแล้ว รัฐผู้ส่งจะต้องจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ซึ่งรัฐผู้ส่งจะต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอวกาศไปยังเลขาธิการสหประชาชาติตามอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ข้อที่ 2²⁴ ไม่เพียงแต่ในอนุสัญญาดังกล่าวเท่านั้นที่กำหนดให้รัฐผู้ส่งจะต้องจดทะเบียนวัตถุอวกาศ แต่ในข้อมติที่ 1721B (XVI) ได้กำหนดให้รัฐซึ่งส่งวัตถุอวกาศแจ้งข้อมูลไปยังสหประชาชาติ²⁵ เช่นเดียวกัน ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐผู้ส่ง มีความสำคัญในกฎหมายอวกาศอย่างยิ่ง เพราะความเป็นรัฐผู้ส่งมีความเชื่อมโยงกับหลักกฎหมายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมโยงกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศ และการจดทะเบียนวัตถุอวกาศของรัฐผู้ส่งอันจะทำให้รัฐดังกล่าวถือเป็นรัฐจดทะเบียน นอกจากนี้ ความเป็นรัฐผู้ส่งนี้จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานะไป ไม่ว่าวัตถุอวกาศดังกล่าวจะโอนหรือเปลี่ยนแปลงไป²⁶ อย่างไรก็ตาม ความเป็นรัฐผู้ส่งจะติดอยู่กับวัตถุอวกาศไปตลอด จึงทำให้เกิดประเด็นที่ต้องพิจารณา หากมีการโอนดาวเทียมในขณะที่อยู่ในวงโคจรไปยังรัฐอื่นที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อหลักกฎหมายและในทางปฏิบัติของระบบการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ

2. ความเป็น “รัฐจดทะเบียน”

อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “รัฐจดทะเบียน” หมายความว่า รัฐผู้ส่งซึ่งได้จดทะเบียนวัตถุอวกาศซึ่งได้จดทะเบียนให้สอดคล้องกับข้อบทที่ 2²⁷ และ ในอนุสัญญาดังกล่าวยังได้กำหนดให้รัฐผู้ส่งจะต้องจดทะเบียนวัตถุอวกาศ จึงถือได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้รัฐผู้ส่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจดทะเบียนวัตถุอวกาศและแสดงให้เห็นว่ารัฐที่มีความรับผิดชอบต่อการจดทะเบียน คือ รัฐผู้ส่ง²⁸ นอกจากนี้ ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ได้กำหนดไว้ด้วยว่า รัฐจดทะเบียน ยังคงมีเขตอำนาจและการ

²² Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, *supra* note 8.

²³ Article 2, Convention on International Liability for Damage caused by Space Object 1972 “A launching State shall be absolutely liable to pay compensation for damage caused by its space object on the surface of the Earth or to aircraft in flight.”

²⁴ Article 2, Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space 1975, *supra* note 4.

²⁵ UN General Assembly Resolution 1721B (XVI), *supra* note 6.

²⁶ Michael Gerhard, Michael Gerhard, “Transfer of Operation and Control with Respect to Space Objects – Problems of Responsibility and Liability of States,” p. 575.

²⁷ Article 1 (C), Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space 1975 “The term “State of registry” means a launching State on whose registry a space object is carried in accordance with article II.”

²⁸ Hobe, Schmidt-Tedd, and Schrogl, **Cologne Commentary on Space Law volume I** (Luxembourg: Wolters Kluwer Deutschland GmbH 2009), p. 151.

ควบคุมเหนือวัตถุอวกาศที่จดทะเบียนด้วย และยังได้มีการกล่าวถึงกรรมสิทธิ์ของวัตถุอวกาศอีกด้วยว่ากรรมสิทธิ์ของวัตถุอวกาศจะไม่ถูกกระทบกระเทือนแม้ว่าจะอยู่ในวงโคจรหรือในอวกาศก็ตาม²⁹ จะเห็นได้ว่าความเป็นรัฐจดทะเบียนจะมีความเกี่ยวข้องกับรัฐผู้ส่งอย่างใกล้ชิด เมื่อกฎหมายกำหนดเช่นนี้และจะมีเพียงรัฐประเภทเดียวเท่านั้นที่จะสามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศและมีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศได้ตามกฎหมายคือ รัฐผู้ส่ง

3. การจดทะเบียนวัตถุอวกาศ

ระบบจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ถือเป็นระบบที่คิดค้นขึ้นมาเพื่อติดตามวัตถุอวกาศหรือดาวเทียมที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจร ซึ่งการระบุวัตถุอวกาศมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงรัฐอย่างน้อยหนึ่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งวัตถุอวกาศ การจดทะเบียนวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรมี 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เป็นการจดทะเบียนระดับชาติที่แสดงให้เห็นถึงเขตอำนาจของรัฐเหนือวัตถุอวกาศ³⁰ และกรณีที่สอง การจดทะเบียนวัตถุอวกาศต่อสหประชาชาติ ภายใต้อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 และข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 1721B (XVI)³¹ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967

ข้อ 8 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 กำหนดให้รัฐภาคีสนธิสัญญานี้ซึ่งได้จดทะเบียนวัตถุซึ่งไปสู่อวกาศภายนอก เป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุดังกล่าวและเห็นบุคคลากรในวัตถุนั้นในขณะที่อยู่ในอวกาศภายนอกหรือบนทะเลในท้องฟ้า กรรมสิทธิ์แห่งวัตถุที่ส่งไปยังอวกาศภายนอก รวมทั้งวัตถุที่ร่อนลงสู่หรือที่ก่อสร้างขึ้นบนทะเลในท้องฟ้า รวมตลอดทั้งส่วนประกอบต่าง ๆ จะไม่ได้รับการกระทบกระเทือนเนื่องจากที่วัตถุนั้นไปปรากฏอยู่ในอวกาศภายนอกหรือบนทะเลฟากฟ้า...³² บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่ระบุรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเหนือวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศ และมีความมุ่งหมายให้รัฐเพียงรัฐเดียวบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวตนของวัตถุอวกาศว่าอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐใด³³ การระบุว่ารรัฐใดมีอำนาจเหนือวัตถุอวกาศ จะดำเนินการผ่านการจดทะเบียนภายใต้ข้อมติที่ 1721B (XVI) และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ซึ่งได้พิจารณาต่อไปในหัวข้อ 3.2

²⁹ Article 8, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, *supra* note 6.

³⁰ Hobe, Schmidt-Tedd, and Schrogl, *Cologne Commentary on Space* volume I, p. 150.

³¹ *Ibid.*

³² Treaty on Principle Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Space Celestial Bodies 1967, *supra* note 8.

³³ Hobe, Schmidt-Tedd, and Schrogl, *Cologne Commentary on Space* volume I, p.150.

3.2 การจดทะเบียนวัตถุอวกาศต่อสหประชาชาติ

การจดทะเบียนวัตถุอวกาศต่อสหประชาชาติ สามารถดำเนินการได้สองวิธี โดยสามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้ข้อมติที่ 1721B (XVI) หรือภายใต้อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 การจดทะเบียนทั้งสองวิธีการเป็นการกำหนดเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน แต่ข้อมูลที่นำมาจดทะเบียนนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นข้อมูลชุดเดียวกันก็ได้³⁴

3.2.1 การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้ข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 1721 (XVI)

ตั้งที่มีข้อเสนอของประเทศออสเตรเลีย แคนาดา อิตาลี และสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้เสนอให้สหประชาชาติ ยกร่างข้อมติเกี่ยวกับการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ เพื่อเป็นแนวทางให้กับรัฐที่ได้ดำเนินกิจกรรมอวกาศปฏิบัติตาม³⁵ จึงได้มีการยกร่างข้อมติที่ 1721 B (XVI) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสำรวจและใช้อวกาศของรัฐต่างๆ เป็นไปอย่างสันติ กล่าวคือ การที่รัฐที่ดำเนินกิจกรรมอวกาศเปิดเผยข้อมูลของวัตถุอวกาศหรือภารกิจของการปฏิบัติการวัตถุอวกาศนั้น เพื่อให้ทุกรัฐทราบว่าการดำเนินกิจกรรมเป็นไปโดยชอบด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศและสอดคล้องกับหลักการสำรวจและใช้อวกาศโดยสันติ โดยกำหนดให้รัฐผู้ส่งวัตถุอวกาศส่งข้อมูลของวัตถุอวกาศโดยส่งข้อมูลไปยังคณะกรรมการว่าด้วยการใช้อวกาศโดยสันติ (Committee on the Peaceful Uses of Outer Space) โดยยื่นผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ³⁶ เนื่องจากข้อมติดังกล่าวไม่มีค่าบังคับทางกฎหมาย การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้ข้อมตินี้ จึงเป็นการจดทะเบียนภายใต้ความสมัครใจของรัฐที่จะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ หลักการภายใต้ข้อมตินี้ได้ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 ก่อนที่จะมีอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 โดยข้อมูลจากรัฐที่แจ้งจดทะเบียนตามข้อมติดังกล่าว จะปรากฏในรูปเอกสารสหประชาชาติ เลขที่ A/AC.105/INF³⁷ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 มีรัฐที่สมัครใจแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรมาแล้วหลายรัฐ เช่น แอลจีเรีย อาเซอร์ไบจาน อิตาลี ลักเซมเบิร์ก มาเลเซีย ตุรกี ไทย เวเนซุเอลา เป็นต้น³⁸

หากรัฐที่ดำเนินกิจกรรมอวกาศใด ๆ ที่ไม่ได้เป็นรัฐภาคีในอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 รัฐนั้นสามารถแจ้งข้อมูลของวัตถุอวกาศที่ส่งเข้าสู่วงโคจร และรัฐที่จดทะเบียนดังกล่าวนั้น ถือเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศ ตามข้อ 8 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 หากรัฐดังกล่าวเป็นรัฐสมาชิกในสนธิสัญญา อย่างไรก็ตาม มีรัฐที่ได้ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบันในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ฉบับดังกล่าว แต่ได้จดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้ข้อมติที่ 1721B (XVI) เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น³⁹

³⁴ Francis Lyall and Paul B. Larsen, *Space Law A Treatise*, p. 89.

³⁵ *Ibid.*, p. 105.

³⁶ UN General Assembly Resolution 1721B (XVI) “2. Requests the Secretary-General to maintain a public registry of the information furnished in accordance with paragraph 1 above;”

³⁷ พีร ชูศรี, “การจดทะเบียนวัตถุอวกาศต่อสำนักงานกิจการอวกาศส่วนนอกแห่งสหประชาชาติ,” *วารสารสมาคมสำรวจข้อมูลระยะไกลและสารสนเทศภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย* 3 (กันยายน - ธันวาคม 2555): 39.

³⁸ Simonetta Di Pippo, “Registration of Space Objects with the Secretary-General, in IISL-ECSL Symposium “40 years of entry into force of the Registration Convention – Today’s practical issues” 50th Legal Subcommittee,” *United Nations Office for Outer Space Affairs* (2016): 4.

³⁹ United Nations Office for Disarmament Affairs, *Status of the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies.*

3.2.2 การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ค.ศ. 1975

การจดทะเบียนวัตถุอวกาศภายใต้อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ได้กำหนดให้รัฐผู้ส่งต้องจดทะเบียนวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศหรือวงโคจร โดยบทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดให้ การจดทะเบียนวัตถุอวกาศ เป็นหน้าที่ของรัฐผู้ส่งจะต้องแจ้งข้อมูลไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ⁴⁰ และในกรณีที่วัตถุอวกาศนั้นมีรัฐผู้ส่งมากกว่าหนึ่งรัฐ รัฐผู้ส่งเหล่านั้นจะต้องร่วมกันตกลงหรือกำหนดให้รัฐผู้ส่งเพียงรัฐเดียวเท่านั้น มีหน้าที่จดทะเบียนวัตถุอวกาศ ตามข้อที่ 2 วรรคสอง อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975⁴¹ การที่กำหนดให้รัฐผู้ส่งจดทะเบียนวัตถุอวกาศได้เพียงรัฐเดียวเท่านั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในกรณีที่มีรัฐผู้ส่งหลายรัฐ หากไม่ได้กำหนดไว้เช่นนั้น จะทำให้หลายรัฐมีเขตอำนาจเหนือวัตถุอวกาศในเวลาเดียวกัน เนื่องจากว่าการจดทะเบียนนั้น จะทำให้รัฐจดทะเบียนมีเขตอำนาจเหนือวัตถุอวกาศ จึงต้องใช้หลักความยินยอมของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งวัตถุอวกาศนั้น⁴² โดยรัฐเหล่านั้นจะต้องร่วมกันตกลงว่ารัฐผู้ส่งใดมีหน้าที่จดทะเบียนวัตถุอวกาศ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ข้อมูลที่รัฐผู้ส่งจะต้องแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาตินั้น จะต้องประกอบไปด้วย (1) ชื่อของรัฐผู้ส่งหรือรัฐ (2) ผู้ออกแบบวัตถุอวกาศหรือเลขที่จดทะเบียน (3) วันเวลาและสถานที่ส่ง (4) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวงโคจร รวมถึงรายละเอียดต่างๆ ของวงโคจร เช่น ความเอียง จุดที่อยู่ห่างจากโลกมากที่สุด ในทางโคจรของดาว เป็นต้น (5) การทำงานทั่วไปของวัตถุอวกาศ ตามข้อที่ 4 วรรคแรก อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975⁴³

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติของคณะอนุกรรมการกฎหมาย (Legal Sub-committee) ได้ยกร่างข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 62/101 ว่าด้วยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างแนวทางปฏิบัติของรัฐและองค์การระหว่างประเทศระดับรัฐในการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ (Recommendations on enhancing the practice of States and International intergovernmental organizations on enhancing the practice of States and International intergovernmental organizations in registering space objects) (ข้อมติที่ 62/101) เป็นข้อมติที่สร้างขึ้นโดยอาศัยบทบัญญัติ

⁴⁰ Article, 2 Convention on Registration of Objects Launching into Outer Space, *supra note 4*.

⁴¹ Ibid.

⁴² จตุรนต์ ธีระวัฒน์, *กฎหมายอวกาศหลักทั่วไปและปัญหาในทางปฏิบัติ*, หน้า 116.

⁴³ Article 4, Convention on Registration of Objects Launching into Outer Space “1. Each State of registry shall furnish to the Secretary-General of the United Nations, as soon as practicable, the following information concerning each space object carried on its registry:

- (a) Name of launching State or States;
- (b) An appropriate designator of the space object or its registration number;
- (c) Date and territory or launch;
- (d) Basic orbital parameters, including:
  - (i) Nodal period;
  - (ii) Inclination;
  - (iii) Apogee;
  - (iv) Perigee;
- (e) General function of the space object.”

ของข้อบทที่ 4 วรรคสอง อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975⁴⁴ ได้กำหนดให้รัฐจดทะเบียนสามารถแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุอวกาศต่อเลขานุการสหประชาชาติเป็นครั้งคราวได้หากมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกี่ยวกับวัตถุอวกาศภายหลังจากที่ได้ส่งเข้าสู่วงโคจรแล้ว⁴⁵ ที่ผ่านมามีรัฐจดทะเบียนแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้จดทะเบียนยกตัวอย่างเช่น การแจ้งข้อมูลโดยสาธารณรัฐเกาหลีเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียม Koreasat-2 จาก Korea Telecom Crop. (จดทะเบียนในสาธารณรัฐเกาหลี) ไปยังบริษัท Asia Broadcast Satellite Ltd. (จดทะเบียนในเบอร์มิวดา)⁴⁶ การแจ้งข้อมูลโดยสหพันธรัฐรัสเซียเกี่ยวกับการยุติการปฏิบัติการดาวเทียม Bonum-1, Express-AM1 และ Express-MD1 และได้ย้ายดาวเทียมเหล่านี้ไปยังสุสานดาวเทียม⁴⁷ และการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนตำแหน่งวงโคจรของ Inmarsat-4F2 โดยสหราชอาณาจักร⁴⁸ นอกจากนี้ในข้อบทดังกล่าวยังได้กำหนดให้รัฐซึ่งไม่ใช่รัฐผู้ส่งสามารถแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุอวกาศที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะการกำกับดูแลภายหลังจากที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรแล้ว ได้แก่ รัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นรัฐที่อยู่ภายใต้ข้อ 6 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 สามารถแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมได้เช่นกัน แต่ในเฉพาะกรณีที่ว่าวัตถุอวกาศนั้นไม่มีรัฐจดทะเบียนแทนที่⁴⁹ กล่าวคือ กรณีที่วัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรยังไม่ได้มีการจดทะเบียนต่อสหประชาชาติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การจดทะเบียนวัตถุอวกาศ เป็นระบบที่ให้รัฐอื่น ๆ สามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมอวกาศได้ ว่าวัตถุอวกาศได้มีการดำเนินกิจกรรมอวกาศโดยสันติหรือไม่ ซึ่งหลักดังกล่าวถือเป็นหลักสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมอวกาศร่วมกันของรัฐในประชาคมด้วย อีกทั้งการจดทะเบียนนั้นเปรียบเสมือนการระบุรัฐเจ้าของวัตถุอวกาศ อันจะให้ทราบได้ว่ารัฐใดเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศนั้น ซึ่งถือเป็นรัฐที่ได้ปฏิบัติการเหนือวัตถุอวกาศเพื่อให้วัตถุอวกาศดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของวัตถุอวกาศได้

4. ผลทางกฎหมายของการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ

บทบัญญัติในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ข้อ 8 ได้กำหนดให้รัฐจดทะเบียนวัตถุอวกาศมีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจร⁵⁰ แต่ในสนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการในการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ และรัฐจดทะเบียนคือรัฐที่มีลักษณะอย่างไร จึงได้มีการยกฐานะอนุสัญญา

⁴⁴ Simonette Di Pippo, "Registration of Space Objects with the United Nations with the United Nations Secretary-General", ZLW 65 (2016): 367.

⁴⁵ Article 4, Convention on Registration of Objects Launching into Outer Space, *supra note 43*.

⁴⁶ UN Secretariat, ST/SG/SER.E/304/Add.1.

⁴⁷ UN Secretariat, ST/SG/SER.E/746.

⁴⁸ UN Secretariat, ST/SG/SER.E/594/Add.1.

⁴⁹ UN General Assembly Resolution 62/101 para 12 "4. Recommends that, following the change in supervision of a space object in orbit...

(b) If there is no State of registry, the appropriate State according to article to article VI of the Outer Space Treaty could furnish the above information to the Secretary-General;"

⁵⁰ Article 8 Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, *supra note 6*.

จดทะเบียน ค.ศ. 1975 ขึ้นมา ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะการจดทะเบียนและมีพื้นฐานมาจากข้อ 8 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967⁵¹ ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงกรรมสิทธิ์ของวัตถุอวกาศ เขตอำนาจและการควบคุมวัตถุอวกาศ ซึ่งถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ และยังส่งผลต่อผลทางกฎหมายของการโอนดาวเทียมในวงโคจรอีกด้วย

4.1 กรรมสิทธิ์ของวัตถุอวกาศ

ในกฎหมายอวกาศระหว่างประเทศไม่ได้จำกัดหรือห้ามการเป็นเจ้าของหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศ เช่น ดาวเทียม จรวด เป็นต้น รัฐจึงสามารถมีกรรมสิทธิ์เหนือวัตถุเหล่านั้นได้ ซึ่งกรรมสิทธิ์ของวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศ ทั้งรัฐและเอกชนสามารถเป็นเจ้าของวัตถุอวกาศได้ทั้งสิ้น⁵² กรณีที่เอกชนจะมีกรรมสิทธิ์เหนือวัตถุอวกาศนั้น จะเห็นได้จากข้อที่ 6 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เป็นบทบัญญัติที่รับรองการดำเนินกิจกรรมอวกาศของเอกชน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนซึ่งเป็นเรื่องภายในประเทศที่รัฐมีเขตอำนาจเหนือเอกชนนั้นจะมีพันธกรณีผูกพันในทางระหว่างประเทศ

หลักกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สิน ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถขาย เช่า จำนอง หรือกำจัดวัตถุอวกาศ ในขณะที่อยู่ในวงโคจรได้ กรรมสิทธิ์เหนือวัตถุอวกาศได้กำหนดไว้โดยระบบการจดทะเบียน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายภายในของรัฐ ได้มีการอ้างถึงหลักกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล กรรมสิทธิ์จะไม่ส่งผลต่อการมีอยู่ของวัตถุอวกาศในอวกาศ หรือทะเลพากฟ้า หรือการส่งวัตถุอวกาศกลับคืนยังพื้นโลกแต่อย่างใด⁵³ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะทำให้วัตถุอวกาศนั้นกลายเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ (*res derelicta*) ในขณะที่อยู่ในอวกาศ หรือทะเลพากฟ้า หรือการกลับคืนสู่พื้นโลก เพราะว่าเจ้าของทรัพย์สินจะมีสิทธิครอบครองเหนือวัตถุเหล่านั้น⁵⁴

กรรมสิทธิ์และความเป็นเจ้าของนั้นมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอวกาศอย่างชัดเจน ได้มีการยอมรับในกฎหมายระดับรัฐหรือกฎหมายภายในของรัฐ กล่าวได้ว่า สิ่งใด ๆ หรือวัตถุใด ๆ ที่ถูกส่งจากโลกเข้าสู่อวกาศให้ถือว่ารัฐผู้ส่งวัตถุนั้นเป็นเจ้าของวัตถุดังกล่าว ไม่เพียงแต่รัฐผู้ส่งจะมีสิทธิเหนือวัตถุเท่านั้น แต่ยังสามรถถือได้ว่าเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว รวมถึงจะต้องมีความรับผิดชอบระหว่างประเทศและความรับผิดชอบต่อวัตถุอวกาศนั้นด้วย⁵⁵ อย่างไรก็ตาม สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวของเอกชน ถูกจำกัดโดยข้อตกลงระหว่างประเทศและการกำกับดูแลโดยกฎหมายและกฎระเบียบของรัฐ⁵⁶ ดังนั้น รัฐจดทะเบียนมีอำนาจในการกำหนดสถานะและความสามารถในการโอนกรรมสิทธิ์วัตถุอวกาศ โดยกำหนดผ่านกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชนก็ได้ กรรมสิทธิ์ในกฎหมาย

⁵¹ Hobe, Schmidt-Tedd and Schrogel, *Cologne Commentary on Space Law volume II*, p.239.

⁵² Bin Cheng, *Studies in International Space Law*, (Oxford: Clarendon Press, 1977), p. 151.

⁵³ Article 8, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, *supra* note 6.

⁵⁴ Bin Cheng, *Studies in International Space Law*, p. 416.

⁵⁵ Henry R. Hertzfeld and Frans G. von der Duck, "Bring Space Law into the Commercial World: Property Rights without Sovereignty," *Chicago Journal of the International Law* 6 (2005): 82., and Henry R. Hertzfeld, "Developing issues in the law of outer space," *Penn Undergraduate Law Journal* 3 (2005): 12.

⁵⁶ *Ibid.*, p. 12.

อวกาศ มีความแตกต่างกับกฎหมายทะเลและกฎหมายอากาศ เนื่องจากกฎหมายทะเลและกฎหมายอากาศ ไม่ได้กำหนดกรรมสิทธิ์โดยการจดทะเบียนเหมือนกับกฎหมายอวกาศ ซึ่งการกำหนดกรรมสิทธิ์ในวัตถุอวกาศนี้ จะมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดกับการโอนกรรมสิทธิ์ในวัตถุอวกาศ⁵⁷

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า รัฐที่จะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียม รวมไปถึงโอนการปฏิบัติการไปด้วยเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะการโอนนั้นจะเป็นการกระทำโดยการขาย หรือการเช่า คือ รัฐจดทะเบียนวัตถุอวกาศต่อสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่า หากเป็นกรณีที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนวัตถุที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจร กรณีเช่นนี้จะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมได้หรือไม่ แล้วรัฐใดมีอำนาจที่จะโอนได้สำหรับกรณีวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรไม่ได้จดทะเบียนนั้น

4.2 เขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศ

โดยหลักแล้ว รัฐไม่สามารถอ้างอำนาจอธิปไตยเหนืออวกาศได้ กล่าวคือ อวกาศภายนอกทั้งหมด ดวงจันทร์และทะเลในท้องฟ้าอื่น ๆ จะไม่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของชาติโดยการอ้างถึงอธิปไตย หรือโดยการใช้ หรือโดยการยึดครอง หรือโดยวิธีการอื่นใด⁵⁸ แต่บทบัญญัติในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ได้กำหนดถึงเขตอำนาจ และการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศเป็นของรัฐที่จดทะเบียน ซึ่งเขตอำนาจเหนือวัตถุอวกาศนั้นให้มีอย่างต่อเนื่อง ไปถึงขณะที่อยู่ในวงโคจรด้วย⁵⁹ แม้ว่าในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 ไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เขตอำนาจ และการควบคุม” ไว้แต่ประการใด

หากพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป คำว่า “เขตอำนาจ” (Jurisdiction) หมายความว่า ความสามารถและอำนาจของรัฐในการบัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเหนือวัตถุอวกาศนั้น ส่วนคำว่า “การควบคุม” (Control) หมายความว่า สิทธิในการกระทำใด ๆ โดยเฉพาะตัวและการกำกับดูแลกิจกรรมอวกาศ⁶⁰ การควบคุมถือเป็นส่วนหนึ่งของเขตอำนาจรัฐ รัฐสามารถตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติการของวัตถุอวกาศ และบุคคลในวัตถุอวกาศซึ่งอยู่ในอวกาศได้ นอกจากนี้ การควบคุมยังรวมถึงการบังคับและการกำกับดูแลโดยการออกกฎหมายภายใน ซึ่งการควบคุมนี้จะเป็นการควบคุมทั้งในแง่ของเทคนิคและกฎหมาย⁶¹ ในแง่ของเทคนิค รัฐที่จดทะเบียนมีอำนาจที่จะสั่งการและตรวจสอบจากพื้นโลกเพื่อให้วัตถุอวกาศปฏิบัติการให้เป็นไปตามภารกิจที่รัฐได้กำหนดไว้ และในส่วนของแง่กฎหมาย รัฐจดทะเบียนมีอำนาจในการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างครบถ้วน รวมถึงมาตรการด้านเศรษฐกิจด้วย⁶²

⁵⁷ Bin Cheng, *Studies in International Space Law*, p. 164.

⁵⁸ Article 2, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies “Outer space, including the Moon and the other celestial bodies, is not subject to national appropriation by claim of sovereignty, by means of use or occupation, or by any other means.”

⁵⁹ Sara B. Goodman, “Welcome to the Space Jam!: The Imperative to Fill the In-orbit Transfer Lacuna in a Commercial Space Age,” *The Georgetown Journal of Law & Public Policy* 15 (2017): 692.

⁶⁰ Bin Cheng, *Studies in International Space Law*, p. 157.

⁶¹ *Ibid.*, p. 121.

⁶² จตุรงค์ ธีระวัฒน์, *กฎหมายอวกาศหลักทั่วไปและปัญหาในทางปฏิบัติ*, หน้า 121.

อย่างไรก็ตาม การกล่าวถึงเขตอำนาจและการควบคุมของรัฐจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ได้กำหนดไว้เฉพาะในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ดังนั้นพันธกรณีจะผูกพันรัฐที่เป็นภาคีในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เท่านั้น

5. ประเด็นปัญหากรณีการโอนดาวเทียมในวงโคจร

กรณีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมที่เกิดขึ้น มักจะเป็นการขายดาวเทียมจากรัฐหนึ่งไปยังอีกรัฐหนึ่ง หรือรัฐโอนไปยังเอกชนของรัฐอื่น หรือเอกชนของรัฐหนึ่งไปยังรัฐอื่น หรือโอนไปยังองค์การระหว่างประเทศ การโอนดาวเทียมไม่ว่าจะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์หรือการโอนการปฏิบัติการก็ตาม เช่น ในปี ค.ศ. 1996 BskyB ได้ขายดาวเทียม Marcopolo-1 ซึ่งถูกส่งเข้าสู่วงโคจรตั้งแต่ ค.ศ. 1989 ให้กับ the Swedish Nordic Satellite AB ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น Sirius-1 และในปี ค.ศ. 2000 ได้ย้ายตำแหน่งวงโคจรค้างฟ้าจากตำแหน่ง 5.2°E ไปยังตำแหน่งที่ 1°W จะเป็นเจ้าของใหม่ที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้ดีกว่า⁶³ กรณีนี้รัฐผู้ส่ง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร (บริษัท British Satellite Broadcasting จำกัด ซึ่งจดทะเบียนในสหราชอาณาจักร) และสหราชอาณาจักรเป็นรัฐที่จดทะเบียน ต่อมาสหราชอาณาจักรได้แจ้งข้อมูลและการควบคุมดาวเทียมนั้นได้ถูกโอนไปยังสวีเดนแล้วและได้เปลี่ยนชื่อดาวเทียมใหม่ด้วย เนื่องจากได้มีการแจ้งข้อมูลและการควบคุม และหลังจากนั้นสวีเดนได้แจ้งการจดทะเบียนวัตถุอวกาศกับสหประชาชาติ⁶⁴ หรือการทำความตกลงกันระหว่าง INTELSAT และบริษัท New Skies Satellite ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้มีการตกลงกันโอนดาวเทียมสองดวงไปยังบริษัท New Skies Satellite ได้แก่ NSS6 และ NSS7 ดาวเทียมทั้งสองดวงได้ถูกส่งเข้าสู่สู่อวกาศเมื่อเมษายน ค.ศ. 2002 และธันวาคม ค.ศ. 2002 ตามลำดับ และดาวเทียมทั้งสองดวงได้ถูกส่งจากประเทศฝรั่งเศส ดาวเทียมทั้งสองดวงได้ถูกโอนในขณะที่อยู่ในวงโคจรภายหลังจากที่ได้ส่งเข้าสู่สู่อวกาศแล้ว⁶⁵ เป็นต้น เมื่อมีการโอนดาวเทียมในวงโคจร จะมีผลทางกฎหมายผูกพันทั้งผู้โอนและผู้รับโอน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาทางกฎหมาย หรือประเด็นที่สมควรโต้แย้งในการปรับใช้กฎหมายอวกาศที่ยังใช้บังคับอยู่อันส่งผลในทางปฏิบัติต่อการปฏิบัติการดาวเทียมหรือที่เกี่ยวข้องกับรัฐ

สำหรับขอบเขตการโอนกรรมสิทธิ์ไม่ได้มีการกล่าวถึงในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เพียงแต่กล่าวถึงคำว่า “กรรมสิทธิ์” ในข้อ 8 สนธิสัญญาดังกล่าวเท่านั้น⁶⁶ ในบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดขยาความคำว่ากรรมสิทธิ์ไว้ว่า มีความหมายว่าอย่างไรหรือมีขอบเขตในการปรับใช้ในทางกฎหมายอย่างไร นอกจากนี้ ยังไม่ได้ปรากฏในกฎหมายอวกาศฉบับอื่น ๆ ด้วย ทั้งอนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 แต่ในส่วนของความตกลงว่าด้วยกิจกรรมของรัฐบนดวงจันทร์และทะเลในท้องฟ้าอื่น ค.ศ. 1979 (Agreement Governing the Activities of States on the Moon and Other Celestial

⁶³ Frans von der Dunk, “Transfer of ownership in orbit: From Fiction to Problem,” p. 30.

⁶⁴ Upasana Dasgupta, “Reconciling State practice of in orbit satellite transfer with the law of liability and registration in outer space,”.

⁶⁵ Ibid.,

⁶⁶ Francis Lyall and Paul B. Larsen, *Space Law A Treatise*, p. 95.

Bodies) ข้อที่ 12 (1) ได้กำหนดไว้ว่า รัฐภาคียังคงมีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือบุคคล ยานพาหนะ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานีและการจัดตั้งบนดวงจันทร์ ธรรมชาติเหนือวัตถุเหล่านั้นต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ได้ปรากฏบนดวงจันทร์⁶⁷ บทบัญญัติในอนุสัญญาดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนหลักกฎหมายในข้อที่ 8 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 เกี่ยวกับเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุใด ๆ ของรัฐที่จดทะเบียน อีกทั้งยังมีการสันนิษฐานไว้ว่าวัตถุอวกาศที่ถูกส่งเข้าสู่อวกาศเป็นวัตถุที่ได้รับการจดทะเบียน ภายใต้ข้อที่ 2 อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 แล้ว ดังนั้น รัฐผู้ส่งจึงกลายเป็นรัฐจดทะเบียนที่มีความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐได้มีการจดทะเบียนวัตถุอวกาศแล้ว เป็นการแสดงให้เห็นถึงสัญชาติของวัตถุอวกาศ ซึ่งการจดทะเบียนนี้โดยส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นภายหลังจากส่งวัตถุอวกาศ ในการระบุหรือกำหนดถึงแหล่งที่มาของวัตถุอวกาศนั้น เพื่อเป็นกำหนดรัฐที่จะต้องมีความรับผิดชอบภายใต้สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1976⁶⁸

ดังที่กล่าวมาแล้ว การโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรโดยส่วนใหญ่ มักจะเป็นการโอนโดยรัฐผู้ส่งซึ่งถือเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียม หากการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมนั้นไปยังรัฐผู้ส่งดาวเทียมด้วยตนเอง สำหรับกรณีเช่นนี้ผู้เขียนเห็นว่า ไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา เพราะหากมีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมนั้น รัฐผู้ส่งสามารถแจ้งข้อมูลการเปลี่ยนแปลงไปยังสหประชาชาติได้ภายใต้ข้อ 4 อนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ภายใต้ข้อที่ 62/101 เนื่องจากการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมถือเป็นการโอนที่ครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติการเหนือดาวเทียมนั้นด้วย โดยในย่อหน้าที่ 12 ข้อที่ 62/101 ดังกล่าว ได้แนะนำเกี่ยวกับกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงการกำกับดูแลวัตถุอวกาศในวงโคจร โดยรัฐจดทะเบียนจะต้องแจ้งข้อมูลการเปลี่ยนแปลงนั้นไปยังสหประชาชาติ ซึ่งจะต้องแจ้งวันที่มีการเปลี่ยนแปลงการกำกับดูแล และระบุเจ้าของหรือรัฐที่ปฏิบัติการเหนือดาวเทียมรายใหม่ด้วย⁶⁹ ดังนั้น หากมีการแจ้งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจ้าของดาวเทียม รัฐผู้ส่งที่รับโอนดาวเทียมไปนั้น จะสามารถแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอวกาศภายหลังจากที่มีการแจ้งเปลี่ยนแปลง และจะทำให้รัฐผู้รับโอนกลายเป็นรัฐจดทะเบียน ที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศหรือไม่ สำหรับกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากรัฐผู้รับโอนซึ่งเป็นรัฐผู้ส่งดาวเทียมที่โอนไปนั้น และเข้าเงื่อนไขที่จะจดทะเบียนดาวเทียมนั้น รัฐผู้รับโอนก็สามารถที่จดทะเบียนวัตถุอวกาศได้ และถือเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียม

⁶⁷ Article 12, Agreement Government the Activities of States on the Moon and Other Celestial Bodies “1. State Parties shall retain jurisdiction and control over their personnel, vehicles, equipment, facilities, stations and installations shall not be affected by their presence on the Moon.”

⁶⁸ Hobe, Schmidt-Tedd and Schrogl, *Cologne Commentary on Space Law II*, p. 401.

⁶⁹ UN Resolution A/RES/62/101, para 12 “4. Recommends that, following the change in supervision of a space object in orbit:

(a) The State of registry, in cooperation with the appropriate State according to article VI of the Outer Space Treaty, could furnish to the Secretary-General additional information, such as:

(i) The date of change in supervision;

(ii) The identification of the new owner or operation;

(iii) Any change of orbital position;

(iv) Any change of function of the space object;

(b) If there is no State of registry, the appropriate State according to article VI of the Outer Space Treaty could furnish the above information to the Secretary-General;”

ในทางกลับกัน หากเป็นกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมไปยังรัฐที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง หรือโอนไปยังเอกชนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง ทำให้มีประเด็นที่ต้องพิจารณา กล่าวคือ เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมไปยังรัฐผู้รับโอนแล้ว ในความเป็นจริงรัฐผู้รับโอนจะเป็นรัฐที่ได้ปฏิบัติการและควบคุมการดำเนินการใด ๆ เหนือดาวเทียมที่รับโอนไป หากมีกรณีที่เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากดาวเทียมเกิดขึ้น ตามข้อ 7 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967⁷⁰ และข้อ 2 อนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972⁷¹ ได้กำหนดให้เป็นความรับผิดของรัฐผู้ส่ง และการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมไม่กระทบต่อความเป็นรัฐผู้ส่ง⁷² กล่าวคือ ความเป็นรัฐผู้ส่งก็ยังคงติดไปกับวัตถุอวกาศ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ดาวเทียมไปแล้วก็ตาม ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกิดขึ้น

ระบบการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ เมื่อได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรไปยังรัฐที่ไม่ได้เป็นรัฐผู้ส่ง ในความเป็นจริงรัฐผู้รับโอนถือเป็นรัฐที่ได้ปฏิบัติการเหนือดาวเทียม แต่ไม่ถือว่าเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียมอวกาศตามกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้รัฐจดทะเบียนวัตถุอวกาศเท่านั้นเป็นรัฐที่สามารถจดทะเบียนได้ ดังนั้น เมื่อรัฐผู้รับโอนไม่ใช่รัฐผู้ส่งจึงไม่ครบหลักเกณฑ์ที่จะสามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศ จึงทำให้รัฐผู้รับโอนไม่ถือว่าเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียมนั้น จึงเห็นได้ว่าหลักกฎหมายไม่สอดคล้องกับกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในข้อมติที่ 62/101 จะได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมอวกาศของวัตถุอวกาศที่อยู่ภายใต้ข้อ 6 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 จะสามารถแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการเหนือวัตถุอวกาศนั้นได้ก็ตาม แต่ทำได้เฉพาะกรณีที่วัตถุอวกาศนั้นไม่มีรัฐจดทะเบียน⁷³ กล่าวคือ ในกรณีที่วัตถุอวกาศนั้นยังไม่ได้มีการจดทะเบียนวัตถุอวกาศเท่านั้น ดังนั้น การจดทะเบียนวัตถุอวกาศย่อมต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 หรือข้อมติที่ 1721B (XVI) กล่าวคือ รัฐที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ คือ รัฐผู้ส่งเท่านั้น

จากประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรยังคงมีประเด็นปัญหาที่ควรจะได้รับพิจารณาและหาแนวทางแก้ไขให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการที่ยังไม่มีกฎหมายอวกาศกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ จึงทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายระหว่างประเทศเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิธีการกฎหมายภายในของรัฐภาคี ดังนั้น ในหัวข้อต่อไปผู้เขียนจะเสนอแนวทางในการแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาในระดับระหว่างประเทศหรือระดับรัฐก็ตาม ซึ่งผู้เขียนได้พิจารณาไว้ในหัวข้อต่อไป

⁷⁰ Article 7, Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies 1967, *supra* note 11.

⁷¹ Article 2, Convention on International Liability for Damage caused by Space Object 1972 “A launching State shall be absolutely liable to pay compensation for damage caused by its space object on the surface of the Earth or to aircraft in flight.”

⁷² Michael Gerhard, “Transfer of Operation and Control with Respect to Space Objects – Problems of Responsibility and Liability of States,” p. 575.

⁷³ UN Resolution A/RES/62/101, *supra* note 69.

6. แนวทางการแก้ไขปัญหากรณีการโอนดาวเทียมในวงโคจร

จากประเด็นปัญหาทางกฎหมายการจดทะเบียนวัตถุอวกาศที่เกิดขึ้นจากการโอนดาวเทียมในวงโคจร ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นที่เกิดขึ้นนั้น เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญควรที่จะต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางระหว่างประเทศ เพื่อให้กฎหมายระหว่างประเทศสอดคล้องกับทางปฏิบัติของรัฐที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความคลั่งคลุ้งของกฎหมายซึ่งผู้เขียนเห็นว่า รูปแบบของการดำเนินกิจกรรมอวกาศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตจะมีการพัฒนาและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยผู้เขียนจะแบ่งออกเป็นสองระดับ ได้แก่ ระดับระหว่างประเทศ และระดับรัฐ ดังนี้

6.1 ระดับระหว่างประเทศ

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาในระดับระหว่างประเทศนั้น ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้หลายแนวทาง ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางแก้ไข 3 แนวทาง ดังนี้

(1) การแก้ไขสนธิสัญญา

เนื่องจากว่ากฎหมายอวกาศระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 อนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ได้มีการยกร่างและมีผลบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว อาจทำให้บทบัญญัติบางข้อไม่ครอบคลุมถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อย่างเช่น กรณีที่มีการโอนดาวเทียมในวงโคจร ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดปัญหาและเกิดความไม่เป็นธรรมต่อรัฐที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมอวกาศ ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าว

โดยส่วนใหญ่สนธิสัญญามักจะกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการแก้ไขสนธิสัญญาแต่ละฉบับเอาไว้ โดยเฉพาะ ดังนั้น การแก้ไขสนธิสัญญาจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สนธิสัญญาฉบับนั้น ๆ กำหนดไว้⁷⁴ หากสนธิสัญญาฉบับใดไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขสนธิสัญญาไว้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนที่ 4 ของอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (อนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1969) ที่มีชื่อเรียกว่า “การแก้ไขและการปรับปรุงสนธิสัญญา” (Agreement and Modification of Treaties) ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในการแก้ไขสนธิสัญญา จะเป็นการแก้ไขโดยข้อตกลงชัดเจน หรือแก้ไขโดยข้อตกลงโดยปริยาย

การแก้ไขโดยข้อตกลงโดยชัดเจน ในข้อ 39 อนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1969 ได้กำหนดว่า สนธิสัญญาอาจถูกแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยความตกลงระหว่างภาคี บรรดาภาคีที่ได้ เว้นแต่กรณีที่สนธิสัญญานั้น อาจกำหนดเป็นอย่างอื่น⁷⁵ จะเห็นได้ว่า การทำข้อตกลงแก้ไขสนธิสัญญา คือ การทำสนธิสัญญาเพื่อแก้ไขสนธิ

⁷⁴ ประสิทธิ์ เอกบุตร, สนธิสัญญา เล่ม 1, หน้า 242.

⁷⁵ Article 39, Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 “A treaty may be amended by agreement between the parties. The rules laid down in Part II apply to such an agreement except insofar as the treaty may otherwise provide.”

สัญญา จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการทำสนธิสัญญา แต่การแก้ไขสนธิสัญญาไม่จำเป็นจะต้องให้ภาคีในสนธิสัญญาเดิมมาทำข้อตกลงแก้ไขสนธิสัญญาด้วยกันทั้งหมด ดังนั้น ไม่อาจกล่าวได้ว่า การทำข้อตกลงแก้ไขสนธิสัญญาจะมีผลเป็นการแทนที่สนธิสัญญาที่ถูกแก้ไขไปทั้งหมด สนธิสัญญาฉบับใหม่ที่ทำขึ้นมาแก้ไขสนธิสัญญาฉบับเดิมจึงมีผลใช้บังคับได้ทั้งคู่ ซึ่งสนธิสัญญาจะมีผลผูกพันรัฐภาคีในสนธิสัญญาแต่ละฉบับ ลักษณะเช่นนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการตั้งข้อสงวนซึ่งสามารถผูกพันรัฐภาคีแยกจากกันได้⁷⁶ และการแก้ไขสนธิสัญญาอีกประการหนึ่ง คือ การแก้ไขโดยปริยาย การแก้ไขสนธิสัญญาดังกล่าวนี เป็นการแก้ไขในรูปแบบของแนวทางปฏิบัติของรัฐภาคีของสนธิสัญญา อาจจะเป็นในลักษณะใดก็ได้ กล่าวคือ สนธิสัญญาอาจถูกแก้ไขโดยสนธิสัญญาอีกฉบับหนึ่งที่ได้จัดทำขึ้น โดยผู้มีอำนาจเต็มในระดับเดียวกันหรือระดับต่ำกว่า หรืออาจเป็นเพียงการทำข้อตกลงแบบย่อหรือข้อตกลงด้วยวาจา หรือเป็นเพียงการแสดงเจตนาความยินยอมด้วยวาจา หรือแสดงความยินยอมโดยปริยายก็ตาม⁷⁷ จากที่ได้อธิบายมาข้างต้น ในการแก้ไขสนธิสัญญาในประเด็นที่ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไข คือ การกำหนดลักษณะของความเป็นรัฐผู้ส่งให้มีความชัดเจนมากขึ้น ควรที่จะกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีของรัฐได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวัตถุอวกาศภายหลังจากที่ได้มีการส่งวัตถุอวกาศเข้าสู่วงโคจรไปแล้ว เช่น กรณีการโอนดาวเทียมในวงโคจร เป็นต้น โดยการกำหนดให้รัฐผู้รับโอนอยู่ในความหมายหรือหลักเกณฑ์ของรัฐผู้ส่งด้วย ดังนี้ หากมีการแก้ไขในประเด็นดังกล่าวแล้ว จะส่งผลถึงกรณีการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ซึ่งจะทำให้รัฐผู้รับโอนอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศ อันจะทำให้มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศด้วย

แม้ว่าผู้เขียนจะเห็นว่า ควรที่จะมีการแก้ไขสนธิสัญญาก็ตาม แต่การแก้ไขสนธิสัญญานั้นจะเกิดขึ้นได้ยากมากเนื่องจากจะต้องมีการประชุมเจรจารัฐภาคี เพื่อทำความตกลงในการแก้ไขสนธิสัญญา อีกทั้งการแก้ไขสนธิสัญญาอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขนานซึ่งอาจจะไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันในการดำเนินกิจกรรมที่เกิดขึ้น

(2) การขยายการตีความคำว่า “รัฐผู้ส่ง”

ตามทีผู้เขียนได้กล่าวถึงความเป็น “รัฐผู้ส่ง” ในหัวข้อที่ 1 แม้ว่าจะมีการให้คำนิยามของคำว่า “รัฐผู้ส่ง” ไว้ในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ก็ตาม อีกทั้งยังมีการกำหนดรัฐที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศ ตามข้อ 7 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 แม้ว่าในข้อบทนั้นจะไม่ได้กำหนดว่ารัฐที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นรัฐผู้ส่ง แต่เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐเหล่านั้นเป็นรัฐตามคำนิยามของรัฐผู้ส่งที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975

แม้ว่าทั้งในอนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “รัฐผู้ส่ง” ไว้ก็ตาม แต่การปรับใช้ความเป็นรัฐผู้ส่งของอนุสัญญาทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกันดังที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อที่ 1 ในบทความนี้ผู้เขียนจะเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจดทะเบียนวัตถุอวกาศที่เกิดขึ้นจากการโอนดาวเทียมเท่านั้น และจากคำนิยามสามารถจำแนก

⁷⁶ ประสิทธิ์ เอกบุตร, สนธิสัญญา เล่ม 1, หน้า 241.

⁷⁷ เพิ่งอ้าง, หน้า 243.

ประเภทของรัฐผู้ส่งได้ 4 ประเภท แต่ไม่ได้มีการกำหนดถึงลักษณะของความแตกต่างของรัฐผู้ส่งแต่ละประเภทไว้ ทำให้ยากแก่การพิจารณาตีความ เนื่องจากยังมีความไม่ชัดเจนและความซับซ้อนของรัฐผู้ส่งแต่ละประเภท อย่างเช่น การกำหนดความเป็นรัฐผู้ส่งซึ่งเป็นรัฐที่ได้จัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศ โดยการจัดให้มีการส่ง ไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามหรือลักษณะของการจัดให้มีการส่งไว้ว่าเป็นอย่างไรซึ่งในทางปฏิบัติทำให้ยากแก่การพิจารณา เนื่องจากการส่งวัตถุอวกาศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นไปในเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทำให้มีหลายรัฐหรือเอกชนเข้ามาดำเนินธุรกิจในการส่งวัตถุอวกาศมากขึ้น ซึ่งความไม่ชัดเจนของการจัดให้มีการส่งนั้น คือ การจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง การซื้อขายของสัญญาการส่ง การซื้อขายดาวเทียมในวงโคจร การเช่าดาวเทียม หรือขยายไปถึงการทำสัญญาที่ไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการขายและแลกเปลี่ยนเงินทุนหรือไม่⁷⁸ เมื่อเกิดความไม่ชัดเจนของการบัญญัติกฎหมายเกิดขึ้น จึงต้องมีการตีความเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ทั่วไปในการตีความไว้ในข้อ 31 อนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1969 ตามที่บทบัญญัติข้อ 31 วรรค 1⁷⁹ เป็นการพิจารณาจากตัวบทของสนธิสัญญา จะแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างได้ดีที่สุด การพิจารณาเบื้องต้นจะต้องตีความถ้อยคำตามความหมายปกติและธรรมดาในบริบทที่ปรากฏ หากบทบัญญัติในสนธิสัญญามีความชัดเจนอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องตีความ แต่หากปรากฏว่าข้อบทของสนธิสัญญาไม่ชัดเจนจะตีความให้ผิดเพี้ยนไปจากความหมายตามธรรมดาของถ้อยคำไม่ได้⁸⁰

ดังนั้น เมื่อเกิดความไม่ชัดเจนของคำว่า “รัฐซึ่งจัดให้มีการส่ง” ผู้เขียนจึงต้องพิจารณาและตีความคำว่า “การจัดหา” (procure) ตามความหมายตามธรรมดามีความหมายว่าอย่างไร โดยจะต้องค้นหาความหมายจากพจนานุกรมซึ่งจากการค้นหาความหมายของการจัดหา (procure) หมายความว่า การให้ได้มาซึ่งบางสิ่ง โดยความพยายามหรือวิธีการพิเศษ หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ⁸¹ Procurement contract หมายความว่า ข้อตกลงของรัฐบาลกับผู้ผลิต หรือผู้จัดหาสินค้าหรือเครื่องจักรหรือบริการ ภายใต้เงื่อนไขของการขายหรือให้บริการกับรัฐบาล รวมถึงกระบวนการประมูลที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของรัฐบาลด้วย⁸² ตามที่มีประเด็นความไม่ชัดเจนเกิดขึ้นเกี่ยวกับรัฐที่จัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศว่ามีความหมายและมีขอบเขตอย่างไร หากพิจารณาตามความหมายธรรมดาของคำว่า การจัดหา จะเห็นได้ว่า การจัดหานั้นเกิดขึ้นจากความตกลงระหว่างรัฐกับผู้ผลิต เนื่องจากรัฐบางรัฐไม่ได้มีความสามารถในการผลิตดาวเทียม จึงจำเป็นต้องซื้อดาวเทียมจากรัฐที่มีความสามารถในการผลิต รัฐที่ได้ทำความตกลงดังกล่าวจะต้องตกอยู่ในความหมายของรัฐซึ่งจัดให้มีการส่งวัตถุอวกาศ ที่จะอยู่ในความหมายของรัฐผู้ส่งด้วย

⁷⁸ Valerie Kayser, *Launching Space Objects: issues of Liability and Future Prospects*, (New York: Kluwer Academic Publisher, 2004), p. 34.

⁷⁹ Article 39, Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 “1. A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.”

⁸⁰ ประสิทธิ์ เอกบุตร, *สนธิสัญญา เล่ม 1*, หน้า 222.

⁸¹ Black Law Dictionary, “Procure,” 1. To obtain (something), esp. by special effort or means. 2. To achieve or bring about (a result) ..., “Procurement,” 1. The act of getting or obtaining something or of bringing something about. – Also termed procuration...” 11 (2019).

⁸² Black Law Dictionary, “Procurement contract,” A government contract with a manufacturer or supplier of goods or machinery or services under terms of which a sale or service is made to the government. Such contracts, including the bidding process, are governed by government regulations, standard form, etc.” 11 (2019).

จากการพิจารณาและตีความหมายของคำว่า การจัดหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าควรตีความให้ครอบคลุมไปถึงการจัดหาดาวเทียมที่อาจเกิดขึ้นภายหลังจากที่ส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรไปแล้วด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการโอนดาวเทียมในวงโคจร กรณีที่โอนไปยังรัฐที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง ซึ่งการจัดหาเป็นความตกลงระหว่างผู้ผลิตกับรัฐที่ต้องการซื้อดาวเทียม หากมีการโอนดาวเทียมเกิดขึ้น ก็จะเป็นการเปลี่ยนตัวคู่สัญญาจากรัฐผู้ซื้อดาวเทียมเดิม (รัฐผู้ขาย) ไปเป็นรัฐผู้ซื้อดาวเทียมรายใหม่ (รัฐผู้ซื้อ) หากเป็นเช่นนี้แล้วรัฐผู้ซื้อดาวเทียมจะกลายเป็นคู่สัญญารายใหม่ รัฐผู้รับโอนดาวเทียมก็จะอยู่ในลักษณะของรัฐผู้ส่ง ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามข้อ 7 สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 และอนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972

(3) การกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจร

ข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 59/115 ว่าด้วยการปรับใช้แนวคิดของรัฐผู้ส่ง (UN Resolution 59/115 Application of the concept of the “launching State”) (ข้อมติที่ 59/115) ได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจรไว้ด้วย โดยเสนอให้คณะกรรมการวิชาการใช้อวกาศโดยสันติ (Committee on the Peaceful Uses of Outer Space) เชิญรัฐภาคีกฎหมายอวกาศ ทั้งรัฐภาคีในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 อนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975 ส่งข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันของรัฐเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจร ซึ่งการแจ้งข้อมูลดังกล่าวอยู่ภายใต้ความสมัครใจของรัฐ⁸³ ซึ่งในการพิจารณาของคณะทำงานในการพิจารณาบทวนแนวคิดของรัฐผู้ส่ง ได้มีการเสนอความคิดเห็นโดยขอให้รัฐภาคีส่งข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรของแต่ละรัฐนั้น ซึ่งหากมีการนำเอาแนวปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจร มาบูรณาการร่วมกันได้ก็จะทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันของรัฐในทางระหว่างประเทศเมื่อเกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติขึ้นแล้ว รัฐต่าง ๆ ก็จะนำไปอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในเพื่อบังคับใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมอวกาศด้วย ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ คณะทำงานยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมด้วยว่าการบูรณาการแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรนี้ ยังสามารถช่วยอุดช่องว่างทางกฎหมายที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย⁸⁴

⁸³ UN General Assembly, A/RES/59/115 para 6 “3. Further recommends that the Committee on the Peaceful Users of Outer Space invite Member States to submit information on a voluntary basis on their current practices regarding on-orbit transfer of ownership of space objects:”

⁸⁴ UN General Assembly, A/AC.105/787 appendix para.18 “The working Group recommended the consideration of harmonizing voluntary practices that would provide useful guidance in a practical context to national bodies implementing the United Nations treaties on outer space. Agreements or informal practices to streamline the separate space licensing procedures of various States involved in a launch might reduce insurance costs and regulatory costs for governments. For instance, it might be valuable to consider ways of reducing the number of countries that set duplicate third-party insurance requirements for a particular launch or launch stage. States could also consider voluntary harmonized practices regarding on-orbit transfer of ownership of spacecraft. In general, such practices would increase the consistency and predictability of national space laws and help avoid lacunae in the implementation of the treaties. The Working Group noted that voluntary harmonized practices could be considered on a bilateral or multilateral basis, or on a global basis through the United Nations. ”

สำหรับข้อมติที่ 59/115 นั้น สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการปรับใช้กฎหมายอวกาศ และสอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาความรับผิด ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียนวัตถุอวกาศ ค.ศ. 1975⁸⁵ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนวัตถุอวกาศและความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศ ซึ่งจะเป็นการกำหนดเพื่อขยายความและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบัญญัติของอนุสัญญาทั้งสองฉบับที่กำหนดไม่ชัดเจน ให้เกิดความเข้าใจและแก้ไขปัญหามิให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นได้ เช่น ในข้อมติดังกล่าวได้กำหนดเสนอแนะเกี่ยวกับกรณีที่มีการโอนดาวเทียมในวงโคจรขึ้น ได้เชิญให้รัฐที่เกี่ยวข้องกับการโอนดาวเทียมดังกล่าว แจ้งให้รัฐภาคีทราบ แต่การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมนั้นจะอยู่บนความสมัครใจของรัฐ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาโดยการนำเอาแนวปฏิบัติว่าด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรของแต่ละรัฐมาบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติในทางระหว่างประเทศ ซึ่งการกำหนดแนวปฏิบัติของรัฐร่วมกันถือเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในทางระหว่างประเทศได้ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในทางระหว่างประเทศ และผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดแนวปฏิบัติยังสามารถนำมาใช้ข้อขัดข้องทางกฎหมายระหว่างประเทศในทางปฏิบัติได้ อีกทั้ง ยังสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการอนุวัติการหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกฎหมายภายในได้อีกด้วย

6.2 ระดับรัฐ

การแก้ไขปัญหาในระดับรัฐจะเป็นการแก้ไขปัญหาภายในของรัฐ ที่มีผลบังคับใช้กับองค์กรหรือหน่วยงานเอกชนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐ หรือต่อคนชาติของรัฐนั้น โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ คณะทำงานซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นโดยคณะอนุกรรมการกฎหมาย (Legal Subcommittee) เพื่อให้มีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการพิจารณาแนวคิดของรัฐผู้ส่ง ได้มีการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้แต่ละรัฐการออกกฎหมายระดับชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับประเด็นของรัฐผู้ส่ง ซึ่งคณะทำงานเห็นว่าการออกกฎหมายระดับรัฐนั้นจะทำให้เกิดผลดีหลายประการ⁸⁶ กล่าวคือ กฎหมายภายในจะมีผลบังคับต่อวัตถุอวกาศที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศนั้น หากเกิดกรณีที่รัฐผู้ส่งไม่สามารถควบคุมวัตถุอวกาศ ในการที่จะป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอวกาศนั้นได้ การที่กฎหมายภายในกำหนดให้รัฐมีเขตอำนาจและการควบคุมในการปฏิบัติการของวัตถุอวกาศและคนชาติได้ เพื่อการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น⁸⁷ หากกฎหมายภายในได้กำหนดให้รัฐมีเขตอำนาจเหนือการปฏิบัติการเหนือวัตถุอวกาศ แม้ว่ารัฐดังกล่าวนั้นจะไม่ใช่อำนาจผู้ส่งในทางระหว่างประเทศก็ตาม รัฐดังกล่าวนั้นสามารถปฏิบัติและบังคับคนชาติของตนในการดำเนินกิจกรรมอวกาศอันเกี่ยวกับวัตถุอวกาศ

⁸⁵ UN General Assembly, A/RES/59/115 para 6 “Desirous of facilitating adherence to and the appropriation of the provisions of the United Nations treaties on outer space, in particular the Liability Convention and the Registration Convention.”

⁸⁶ Kai-Uwe Schrogl, Cologne and Chales Davies, “A New Look at the Concept of the “Launching State”,” ZLW 3 (2002): 375.

⁸⁷ Ibid.,

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดกฎหมายภายในเพื่อเป็นการลดช่องว่างทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกำหนดลักษณะของรัฐผู้ส่งทั้งสิ้น กล่าวคือ รัฐผู้ส่งไม่ได้มีการกล่าวลักษณะหรือความแตกต่างของแต่ละประเภทไว้ให้ชัดเจน ทำให้ยากแก่การระบุว่าการดำเนินการอย่างไรถึงจะเป็นไปตามลักษณะของรัฐผู้ส่งตามที่กฎหมายกำหนด และอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาอย่างยิ่ง คือ กรณีที่มีการโอนดาวเทียมในวงโคจร ไม่ว่าจะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจร หรือการโอนการปฏิบัติดาวเทียมในวงโคจรก็ตาม การโอนดาวเทียมเหล่านี้ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนวัตถุอวกาศอวกาศด้วย เนื่องจากว่าการจดทะเบียนวัตถุอวกาศนั้น จะทำให้รัฐที่จดทะเบียนเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียม และยังถือว่าเป็นรัฐที่มีกรรมสิทธิ์ในดาวเทียมที่จดทะเบียนด้วย แต่การจดทะเบียนกฎหมายได้กำหนดให้เฉพาะรัฐผู้ส่งเท่านั้นสามารถจดทะเบียนวัตถุอวกาศได้⁸⁸ ดังนั้น ในกฎหมายภายในของรัฐ ควรที่จะกำหนดเกี่ยวกับกรณีของการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมในวงโคจรไว้โดยเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการอวกาศ ได้แก่ The US Commercial Space Launch Act ในกฎหมายนี้ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการโอนใบอนุญาตไว้ด้วย ได้กำหนดให้สามารถโอนใบอนุญาตไปยังผู้รับอนุญาตอื่นได้ การโอนใบอนุญาตดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นการโอนการปฏิบัติการและการควบคุมการดำเนินการอวกาศของเอกชน แต่การโอนนั้นจะต้องเป็นการโอนไปยังพลเมืองของสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นการส่งวัตถุอวกาศในเขตอำนาจของสหรัฐอเมริกาหรือนอกเขตอำนาจของสหรัฐอเมริกาก็ตาม⁸⁹ อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดค่านิยมของ พลเมืองสหรัฐอเมริกา ไว้ว่า ไม่เพียงแต่บุคคลของสหรัฐอเมริกา หรือหน่วยงาน บริษัทที่จัดตั้งหรือมีอยู่ภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงนิติบุคคลที่จัดตั้งภายใต้กฎหมายของรัฐอื่นด้วย⁹⁰ หรือสหราชอาณาจักร ก็มีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการอวกาศเช่นกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยอวกาศแห่งสหราชอาณาจักร ค.ศ. 1986 (The United Kingdom Outer Space Act 1986) ในกฎหมายดังกล่าว ไม่ได้บัญญัติห้ามการโอนการปฏิบัติการหรือการโอนใบอนุญาตไว้ แต่ให้เอกชนที่ดำเนินการอวกาศสามารถโอนสิทธิตามใบอนุญาตได้ โดยจะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์จาก Secretary of State⁹¹ ซึ่งผู้รับโอนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย เป็นต้น

ดังตัวอย่างที่ได้ยกข้างต้นนั้น เป็นการกำหนดกฎหมายภายในอันเกี่ยวแก่กรณีการโอนการปฏิบัติการดาวเทียม จะเห็นได้ว่ากฎหมายทั้งสองประเทศ ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนกรณีที่มีการโอนดาวเทียม แต่มีข้อจำกัดว่าจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายภายในกำหนด ไม่ว่าจะเป็นการโอนไปยังเอกชนที่

⁸⁸ Article 2, Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space, *supra* note 4.

⁸⁹ 51 U.S. Code § 50904, The US Commercial Space Launch Act 1984.

⁹⁰ 51 U.S. Code § 50902, The US Commercial Space Launch Act 1984.

⁹¹ section 6, The United Kingdom Outer Space Act 1986

อยู่ภายในเขตอำนาจของรัฐ หรือโอนไปยังเอกชนของรัฐอื่น ก็จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายภายในกำหนดด้วย เพื่อให้รัฐนั้นสามารถควบคุมการค้าเงินกิจกรรมอวกาศไม่ให้ขัดกับหลักกฎหมายอวกาศและการกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า จะเป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายในกรณีที่กฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดไว้ได้ แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดเรื่องการโอนดาวเทียมไว้ก็ตาม แต่กฎหมายภายในก็สามารถกำหนดได้เท่าที่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และตัวอย่างกฎหมายของประเทศที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างกฎหมายของรัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียม หรือการโอนใบอนุญาตการค้าเงินกิจกรรมอวกาศของสหรัฐอเมริกาและของสหราชอาณาจักรนั้น อันเนื่องมาจากทั้งสองประเทศเป็นรัฐมหาอำนาจในการดำเนินกิจกรรมอวกาศ ซึ่งเป็นเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้มีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนดาวเทียมอวกาศ ที่สามารถนำมาเป็นแม่แบบในการร่างกฎหมายได้ และสามารถส่งผลให้เกิดแนวทางปฏิบัติของรัฐในทางระหว่างประเทศได้ หากรัฐส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับประเด็นการโอนดาวเทียมในวงโคจรในกฎหมายของรัฐ

สำหรับประเทศไทย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. .... เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้เสนอ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. ....⁹² ยกร่างขึ้นโดยสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์เพิ่มศักยภาพในการดำเนินกิจการอวกาศของประเทศและดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นรัฐภาคีแล้วสองฉบับ ได้แก่ สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 และความตกลงว่าด้วยการช่วยชีวิตนักอวกาศ การส่งคืนนักอวกาศ และการคืนวัตถุที่ส่งออกไปในอวกาศภายในอวกาศ ค.ศ. 1968 อีกทั้ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นรัฐภาคีในกฎหมายระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ อนุสัญญาความรับผิดชอบ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาจดทะเบียน ค.ศ. 1975⁹³ โดยในร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดเกี่ยวกับกรณีการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียมไว้เป็นการเฉพาะ ในมาตรา 66⁹⁴ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อความชัดเจนในทางปฏิบัติและเป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายได้ เพราะหากกฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดบทบัญญัติหรือกฎหมายระดับรัฐ ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ไขในทางระหว่างประเทศหรือส่งผลในทางระหว่างประเทศได้ ทั้งสามารถก่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติร่วมกันของรัฐซึ่งส่งผลให้รัฐที่ดำเนินกิจกรรมอวกาศปฏิบัติตามได้ และกฎหมายระดับรัฐสามารถอุดช่องว่างทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในทางระหว่างประเทศได้เช่นกัน

⁹² มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง มติกรรมการนโยบายอวกาศแห่งชาติ ครั้งที่ 3/2563 วันที่ 8 กันยายน 2563

⁹³ มาตรา 3, ร่างพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. .... จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

⁹⁴ มาตรา 66, ร่างพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. .... “ห้ามมิให้อิทธิพลในวัตถุอวกาศที่จดทะเบียนกับประเทศให้แก่คนต่างดาวหรือรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหรือรัฐหรือองค์การระหว่างประเทศนั้นได้ให้ความตกลงกับประเทศไทย โดยอย่างน้อยต้องมีเงื่อนไขว่ารัฐหรือองค์การระหว่างประเทศนั้นจะรับผิดชอบทั้งปวงหากมีความเสียหายอันเกิดขึ้นแก่วัตถุอวกาศนั้น”

7. บทสรุป

การดำเนินกิจกรรมอวกาศในปัจจุบันนี้มีความซับซ้อนมากขึ้น อันจะเห็นได้จากการโอนดาวเทียมในวงโคจร ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ดาวเทียม หรือการโอนการปฏิบัติการดาวเทียม ไม่ว่าจะโดยการซื้อขาย หรือการเช่าดาวเทียมก็ตาม จากการพิจารณาถึงกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมอวกาศนั้นยังไม่สอดคล้องกับกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น กล่าวคือ กรณีที่มีการโอนดาวเทียมไปยังรัฐอื่นที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง ซึ่งความเป็นรัฐผู้ส่งนั้น เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ อันจะทำให้รัฐจดทะเบียนเป็นรัฐที่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือวัตถุอวกาศที่จดทะเบียนตามกฎหมาย ดังนั้น ย่อมส่งผลต่อหลักกฎหมายดังกล่าว เมื่อมีการโอนดาวเทียมไปแล้ว จะทำให้รัฐผู้รับโอนนั้นเป็นรัฐที่ควบคุมและปฏิบัติเหนือดาวเทียมดังกล่าวตามความเป็นจริง แต่รัฐผู้รับโอนไม่มีเขตอำนาจและการควบคุมเหนือดาวเทียมนั้นตามกฎหมายได้ เนื่องจากรัฐผู้รับโอนไม่ครบองค์ประกอบอันจะเป็นรัฐจดทะเบียนได้ เพราะไม่ใช่รัฐผู้ส่ง จากประเด็นดังกล่าว ทำให้เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมถึงกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อันจะนำมาปรับใช้ในทางปฏิบัติได้

ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในระดับระหว่างประเทศและในระดับรัฐ โดยในระดับระหว่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่ามีความหลายแนวทางที่สามารถนำมาปรับแก้ไขกรณีที่เกิดขึ้นได้ ได้แก่ แนวทางที่หนึ่ง การแก้ไขสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นการแก้ไขโดยการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจรเป็นการเฉพาะเพื่อให้รัฐภาคีสามารถนำมาปรับใช้ได้ หรืออาจเป็นการกำหนดคำนิยามของรัฐผู้ส่งให้มีความชัดเจนโดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีรัฐผู้โอนดาวเทียมนั้นด้วย เพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมาย ทั้งในประเด็นหลักการจดทะเบียนวัตถุอวกาศ และหลักความรับผิดชอบความเสียหาย แนวทางที่สอง การขยายการตีความคำว่า รัฐผู้ส่ง สำหรับแนวทางนี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรขยายการตีความให้ครอบคลุมถึงรัฐผู้โอนที่ไม่ใช่รัฐผู้ส่ง ไม่จำกัดความเป็นรัฐผู้ส่งเฉพาะในเวลาที่มีการส่งเท่านั้น โดยตีความให้รัฐผู้รับโอนอยู่ในรัฐที่ได้มีการจัดซื้อดาวเทียม แม้ว่าจะได้มีการส่งเข้าสู่วงโคจรแล้วก็ตาม และแนวทางที่สาม การกำหนดแนวปฏิบัติการโอนดาวเทียมในวงโคจร กรณีนี้ผู้เขียนว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ซึ่งแนวทางนี้ได้มีการเสนอแนะไว้ในข้อมติที่ 59/110 โดยนำเอาแนวปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ในการโอนดาวเทียมในวงโคจรมาบูรณาการและปรับใช้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในทางระหว่างประเทศต่อไป

นอกจากการแก้ไขในระดับระหว่างประเทศแล้ว ผู้เขียนยังเห็นว่า การแก้ไขปัญหานี้ในระดับรัฐเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีรัฐสามารถนำมาอุดช่องว่างทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการโอนดาวเทียมในวงโคจรได้ โดยอาจเป็นการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการโอนดาวเทียมในวงโคจรโดยเฉพาะ เพื่อให้มีผลบังคับกับหน่วยงาน หรือเอกชนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐ รวมถึงบทบัญญัติกฎหมายภายในยังสามารถกำหนดไปถึงในกรณีที่เอกชนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐอื่นที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมอวกาศภายในรัฐได้ด้วย หากเอกชนดังกล่าวนั้น ยอมรับเงื่อนไขที่กำหนดในบทบัญญัติกฎหมาย

แม้ว่าการแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการโอนดาวเทียมในวงโคจร สามารถทำได้หลายแนวทางก็ตาม แต่บางแนวทางก็มีข้อจำกัดหลายประการที่อาจทำให้เป็นไปได้ยาก เช่น การแก้ไขสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการแก้ไขสนธิสัญญานั้นกว่าที่จะมีการประชุมรัฐภาคี เพื่อมาพิจารณาและตกลงข้อสรุปในการแก้ไข จะต้องใช้เวลานานหลายปี อาจทำให้ไม่ทันต่อสถานการณ์การค้าเงินกิจกรรมอวกาศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ เป็นต้น จึงควรที่จะปรับใช้แนวทางที่มีความเหมาะสมกับกรณีที่เกิดขึ้น ผู้เขียนเห็นว่า การตีความรัฐผู้ส่งให้ครอบคลุมถึงรัฐผู้รับโอนดาวเทียมนั้น ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ไม่เพียงแต่ในประเด็นการจดทะเบียนวัตถุอวกาศเท่านั้น แต่ยังมีผลไปถึงหลักความรับผิดชอบของรัฐต่อความเสียหายในกรณีที่มีการโอนดาวเทียมอีกด้วย และอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขประเด็นปัญหาได้ คือ การนำเอาแนวปฏิบัติของรัฐในการโอนดาวเทียมในวงโคจรของแต่ละรัฐ มาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้เป็นแนวทางระหว่างประเทศที่รัฐต่าง ๆ สามารถยึดถือและปฏิบัติตามได้เช่นกัน

